

stjecište naprednih umjetnika različitih lik. nazora i povezanih zajedničkim izložbama. Do 1928. održano je 26 izložbi Proljetnoga salona koje pokazuju kontinuitet hrv. moderne umjetnosti. Od 1919. unutar Proljetnoga salona slikari V. Gecan, M. Trepše, M. Uzelac i V. Varlaj čine užu, stvaralački krug, tzv. *Grupu četvorice*. U trećemu desetljeću, uz Proljetni salon koji je u tome razdoblju najvažnije organizirano djelovanje lik. umjetnika u nas, djeluje od 1923–25. *Nezavisna grupa hrvatskih umjetnika* (Lj. Babić, V. Becić, J. Kljaković, F. Kršinić, I. Meštrović, J. Miše, M. Studen, Z. Šulentić, V. Varlaj). God. 1921–23. skupina umjetnika okuplja se oko časopisa »Zenit« za njegova izlaženja u Zagrebu; 1925–26. djeluje *Krug trojice* (J. Bužan, M. Gjurić, M. Marčić), 1926–29. društvo za primijenjenu umjetnost → *Djelo*, 1928–41. *Društvo prijatelja Strossmayerove galerije*, koje je nabavilo vrijedne umjetnine za galeriju. Od 1928. slikarice se okupljaju u → *Klubu likovnih umjetnica*. Iste godine Lj. Babić zajedno s V. Becićem, J. Mišcom i M. Vankom osniva *Grupu četvorice*. Zajedničke smjernice u lik. stvaralaštvu okupile su 1930. u *Grupu šestorice* slikare Lj. Babića, V. Becića, P. Dobrovića, J. Mišea, Z. Šulentića i arhitekta N. Dobrovića.

U prvoj pol. četvrtoga desetljeća hrvatsku su umjetnost obilježile dvije suprotstavljene skupine, → »*Zemlja*«, osn. 1929, i → *Grupa trojice*, osn. 1930, nakon istupanja Vanke 1929. iz Grupe četvorice. Grupa »*Zemlja*« okupljala je pod vodstvom K. Hegedušića lik. umjetnike i arhitekte oko programa umj. stvaranja vezanoga uz kritiku društva. Grupa trojice nastavlja se na slikarsku baštinu Račić – Kraljević i traži »osebnost našeg izraza na likovnom području ne u sadržaju već u novoj formi« (Lj. Babić). »*Zemlja*« djeluje do policijske zabrane 1935, a Grupa trojice istupanjem Mišea 1936. prerasta u *Grupu hrvatskih umjetnika* koja traje do 1939. i postupno okuplja i nosioce »*Zemlje*«. God. 1934. *Grupa zagrebačkih umjetnika* obuhvaća umjetnike koji nisu vezani ni uz program »*Zemlje*« ni uz Grupu trojice a predstavnici su bogata lik. života središta hrv. umjetnosti. God. 1935–41. djelovala je *Pripomoćna zadruga likovnih umjetnika* koja je organizirala izložbe pod nazivom Zadrugni salon.

Od 1945. matično društvo hrv. likovnih umjetnika djeluje pod nazivom *Udruženje likovnih umjetnika Hrvatske* (ULUH), od 1972. *Hrvatsko društvo likovnih umjetnika* (HDLU); 1978–93. odvojeno djeluje HDLU–Zagreb. God. 1950. primijenjeni se umjetnici odvajaju od ULUH-a u samostalno strukovno udruženje »*Andrija Buvina*«, koje se od 1953. naziva *Udruženje likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti Hrvatske* (ULUPUH); na osnovi lik. djelatnosti okupljaju se u 15 sekcija. ULUPUH organizira izložbe Svjetski triennale male keramike i ZGRAF – međunarodnu izložbu grafičkoga dizajna i vizualnih komunikacija. U Zagrebu od 1948. djeluje i *LIKUM*, zadruga likovnih umjetnika, od 1964. *Udruženje naivnih umjetnika Hrvatske*, od 1969. likovno društvo *Grupa 69*, koje okuplja neprofesionalne lik. stvaraoce, od 1984. *Hrvatsko društvo karikaturista*, od 1985. *Hrvatsko dizajnersko društvo* i *Društvo autora stripa Hrvatske* (DASH) a od 1993. *Hrvatsko društvo Ex libris*, osnovano radi promicanja hrv. umjetnosti, poglavito grafike maloga formata i bibliofilskoga izdavaštva. Matično Društvo arhitekata Hrvatske osn. 1951. naziva se od 1960. *Savez arhitekata Hrvatske* (SAH), od 1987. *Savez društava arhitekata Hrvatske* a od 1993. *Udruženje hrvatskih arhitekata*.

Uz strukovna društva djeluju u drugoj pol. XX. st. u Zagrebu umj. skupine s određenim lik. programom i skupine umjetnika povezane zajedničkim izložbama. Posebno je važna grupa → »*Exat 51*« koja označava početak apstrakcije u Hrvatskoj a djeluje od 1951–56. U grupu → »*Gorgona*« (1959–66) umjetnike povezuje shvaćanje »umjetnosti kao načina postojanja«. Osobit umj. program imaju i grupe → »*Biafra*« (1970–78) te → *Grupa šestorice autora* (1975–78). Grupa → »*Mart*« 1957–68. okuplja na zajedničkim izložbama umjetnike različitih lik. usmjerenja a grupa »*Tok*« (1972–73) ostvaruje nekoliko urbanih akcija. God. 1954–55. djeluje grupa »*Sami*« (M. Lah, Slobodan Čujić, Zoltan Gabor), 1957–59. *Grupa 5* (B. Becić, A. Despot, Z. Gradiš, J. Poljan, Z. Slavec), 1958. M. Veža osniva grupu *Zagrebački krug*; 1969–70. kao grupa »*Penzioner Tihomir Simčić*« djeluju B. Dimitrijević i G. Trbuljak. *Radna zajednica umjetnika*, osn. 1978, okuplja umjetnike nove umjetničke prakse a do 1980. priredila je 35 izložbi.

Izvan Zagreba djeluju *Likovna grupa* (1950) u Vukovaru, *Riječka grupa* (1961) u Rijeci, u Splitu grupa »*Crveni Peristil*« (1966–69) izvodi akcije i izložbe na otvorenim prostorima, u Labinu zajedničkim izložbama djeluje

je grupa *Labinski atelieri*, a u Opatiji *Likovne radionice Opatija*, osn. 1980, okupljaju umjetnike oko različitih lik. programa.

LIT.: I. Kršnjavi, Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba, HK, 1905. — V. Lunaček, Prilozi za povijest hrvatske umjetnosti, Savremeni, 1906, 5. — Isti, Petnaest godina hrvatske umjetnosti, ibid., 1914, 1, 2, 4. — I. Gorenčević, VIII. Proljetni salon (katalog), Osijek 1920. — Krug trojice (katalog), Zagreb 1925. — Lj. Babić, Grupa šestorice, Književnik, 1930, 3. — K. Hegedušić, Likovni život Zagreba, ibid., 1931, 1. — Isti, Negativne pojave našeg likovnog života, Almanah suvremenih problema, 1936. — Isti, Likovna grupiranja u Hrvatskoj, Ars 37, 1937, 1. — Pola vijeka hrvatske umjetnosti (katalog), Zagreb 1938. — Klub likovnih umjetnica (katalog), Zagreb 1939. — Đ. Tiljak, Pola vijeka hrvatske umjetnosti, Književnik, 1939, 1. — V. Kušan, Pedeset godina hrvatske umjetnosti, u knjizi: Ars et artifex, Zagreb 1941. — Lj. Babić, Umjetnost kod Hrvata, Zagreb 1943. — Likovna grupa (katalog), Vukovar 1950. — Z. Marković, Frangeš-Mihanović, Zagreb 1954. — N. Vaško, Izložba grupe Sami, ČIP, 1. VI. 1955. — Zagrebački krug (katalog), Zagreb 1958. — Riječka grupa (katalog), Rijeka 1961. — 60 godina slikarstva i kiparstva u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — V. Novak-Oštrić, Društvo hrvatskih umjetnika Medulić (katalog), Zagreb 1962. — B. Gagro, Slikarstvo Proljetnog salona, ŽU, 1966, 2. — I. Zidić, Slikari čistog oka — neke težnje u hrvatskom slikarstvu četvrtog desetljeća, u katalogu: Četvrta decenija, Beograd 1971. — Kritička retrospektiva Zemlje (katalog), Zagreb 1971. — V. Maleković, Grupa trojice (katalog), Zagreb 1976. — N. Baljković, Gorgona (katalog), Zagreb 1977. — Z. Tonković, Grupa hrvatskih umjetnika 1936–1939 (katalog), Zagreb 1977/78. — Z. Rus, XV. izložba likovne grupe Biafra (katalog), Zagreb 1978. — J. Denegri i Ž. Košćević, EXAT 51, Zagreb 1979. — O. Maruševski, Dva poglavlja o povijesti Društva umjetnosti. U povodu 100-godišnjice Hrvatskog društva likovnih umjetnosti, Bulletin JAZU, 1979, 2. — A. Hundić, Situacija Grupe šestorice autora, 1975–78 (katalog), Zagreb 1985. — Z. Vrkljan, 80-godišnjica osnutka Kluba arhitekata, ČIP, 1986, 16. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX stoljeća, I, Zagreb 1987. — Ž. Košćević, Umjetničke grupe u poslijeratnoj umjetnosti u Hrvatskoj, ŽU, 1988, 43–44. — Grupa 69 (katalog), Zagreb 1989. V. Fo.

DRVENA ARHITEKTURA, naziv za građevine kojima je osnovni konstruktivni materijal (nosive stijene, stropovi, krovna konstrukcija) izveden od drva.

D. a. pojavljuje se u krajevima bogatima šumom. Drvom se gradilo od prapovijesti do najnovijega doba; iskušavalo se u oblikovanju nastambi, gospodarskih zgrada, sakralnih objekata, utvrda, mostova i dr. Od zemunice a ranome neolitiku, pokrivenih šibljem, lišćem i lijepom od zemlje — preko nastambi od debala s pletrom vertikalno pobodenih u zemlju, koja su mogla oblikovati nastambe ili utvrde kružna tlocrta — razvoj je doveo do stabilnih nadzemnih građevina od horizontalno položenih brvana povezanih na uglovima preklapom ili vertikalnim stupovima-vodilicama. Građenje na stupovima omogućilo je u mlađemu neolitiku podizanje nastambi nad vodom (*sojenica*). Zatvoreni pravokutni prostor s predvorjem ispred ulaza i dvostrešnim krovom (*megaron*) prevladavajući je oblik nastambe željeznoga doba; na našem tlu izgubio mu se trag a posredno se pojavljuje u drvenoj sakralnoj arhitekturi sr. Hrvatske. Ona je, već prema vremenu nastanka, u oblicima poprimala slike odrednice doba, zadržavajući posebnost proizašlu iz drvene građe i stoljetnoga tesarskoga iskustva lokalnih majstora. D. a. je posebno razvijena u funkciji pučkoga stanovanja (→ *narodno graditeljstvo*).

U suvremenom graditeljstvu drvo se primjenjuje za izradbu krovšta (rešetkasti, spregnuti ili lijepljeni nosači), unutrašnjih uređenja, izradbe pojedinih dijelova građevine i dr.

Od cjelovitih arhit. ostvarenja u drvu (prva pol. XX. st.) ističu se kuća Fröhlich V. Kovačića i kuća u Zamenhofovoj D. Iblera u Zagrebu. Drvenom arhitekturom (kao cjelovitim sistemom građenja u drvu) označavaju se i stambene zgrade sagrađene od drvenih, radionički izrađenih dijelova konstrukcije. D. Sek.

DRVENIK VELI, otok u Splitskom kanalu ispred Trogira; naseljen već u prapovijesti (gradinska naselja na položajima Širan i Pelinovac). U rim. doba spominje se kao *Tariona*. U uvali Soline bila je *villa rustica*, a na otočiću Orud pronađeni su ant. zidovi. Jedan rim. natpis čuva se u trogirskom lapidariju. U sr. vijeku Drvenik V. pripada trogirskom području; prvi put se spominje u XIII. st. kao *Giruna*, *Gerona*, *Zerona* ili *Ziruna*. Poč. XVI. st. nastaje naselje uz more s crkvom Sv. Jurja sagrađenom oko 1500 (očuvano gotičko svetište). U crkvi se čuva vrijedan barokni namještaj s oltarnim slikama mletačkoga slikara Antonija Grapinellija. Crkva posvećena Sv. Nikoli nalazi se izvan naselja; sagrađena je 1715, u novije vrijeme obnovljena. Krajem XVIII. st. obitelj graditelja Macanovića gradi monumentalno pročelje nove, nikad dovršene crkve. U naselju se nalazi nekoliko kasnobaroknih stambeno-obrambenih sklopova, među kojima se ističu građevine trogirskih obitelji Tironi i Moretti s ugrađenim ant. i romaničkim spolijima.

LIT.: C. Fisković, Ignacije Macanović i njegov krug, Prilozi—Dalmacija, 1955. — Horvat—Matetić—Prijatelj, Barok. — K. Prijatelj, Tri signirane pale mletačkih slikara u Dalmaciji, u knjizi: Studije o umjetninama u Dalmaciji, IV, Zagreb 1983. — D. Rušinić, Drvenik Veli, Rijeka 1989. Z. D. S.